

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/105/2008

POLACY O NIEPOKOJACH, ZAGROŻENIACH I OCZEKIWANIACH DOTYCZĄCYCH ZDROWIA PSYCHICZNEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

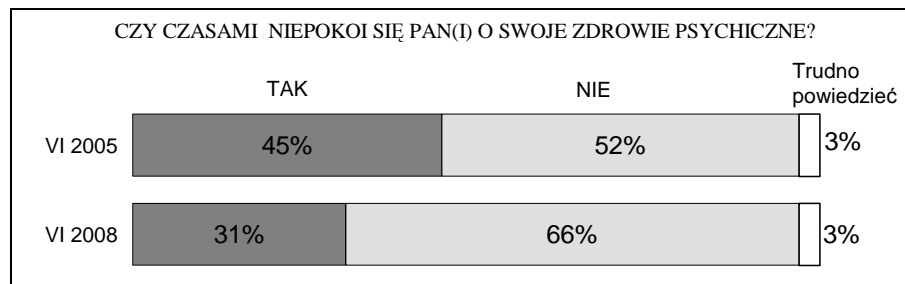
WARSZAWA, LIPIEC 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

- ▲ Od 2005 roku poprawiło się poinformowanie społeczeństwa o problemach zdrowia psychicznego i chorób psychicznych. Obecnie 33% badanych (wzrost o 6 punktów) uznaje je za wystarczające, a 36% (spadek o 8 punktów) uważa się za niedoinformowanych i chciałoby coś więcej wiedzieć na ten temat. Co czwarty respondent (24%) nie interesuje się tymi sprawami.
- ▲ W latach 2005–2008 zwiększyła się grupa deklarujących, że mieli w swoim życiu osobisty kontakt z chorymi psychicznie. Obecnie stanowią oni większość badanych (61%, wzrost o 8 punktów). Prawie co ósmy respondent (12%) zetknął się z chorymi wyłącznie dzięki mediom, a 27% nie miało z nimi żadnej styczności.
- ▲ W ciągu ostatnich trzech lat zmalał niepokój Polaków o własne zdrowie psychiczne – obecnie czasami odczuwa go 31% badanych (spadek o 14 punktów).

- ▲ Respondenci w zdecydowanej większości, choć rzadziej niż w roku 2005 (72%, spadek o 13 punktów), twierdzą, że warunki życia w Polsce są szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększają zagrożenie chorobami psychicznymi. Za czynniki najbardziej zagrażające zdrowiu badani uznają: bezrobocie (62%), kryzys rodziny (53%), nadużywanie alkoholu i narkotyków (46%), biedę (37%), a także niepewność jutra (24%), nadmierne tempo życia (20%) i złe stosunki między ludźmi (17%).
- ▲ Znaczna większość ankietowanych, choć mniej niż przed trzema laty (69%, spadek o 16 punktów), opowiada się za utworzeniem Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, którego zadaniem byłoby zapobieganie zagrożeniom zdrowia psychicznego i unowocześnienie leczenia psychiatrycznego. Co ósmy badany (13%) uznaje tę inicjatywę za niepotrzebną. Zwolennicy NPOZP w zdecydowanej większości (80%) popierają jego utworzenie nawet wtedy, gdyby oznaczało to konieczność ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne.

W czerwcu 2008 roku przedstawiciele rządów krajów członkowskich Unii Europejskiej podpisali „Europejski Pakt na rzecz Zdrowia i Dobrostanu Psychicznego” (*European Pact for Mental Health and Well-being*). Stanowi on kolejne świadectwo rosnącego współcześnie zrozumienia, że zdrowie psychiczne jest ważnym dobrem i prawem ludzkim, które powinno być skutecznie chronione.

We wstępie do postanowień „Paktu...” czytamy m.in., że w krajach UE z powodu zaburzeń psychicznych cierpi około 50 mln obywateli (tj. około 11% całej populacji), przy czym depresja jest najczęstszym problemem zdrowotnym w populacji. Samobójstwa (około 58 tys. zgonów rocznie) stanowią częste przyczyny przedwczesnej śmierci, a zaburzenia psychiczne należą do częstych przyczyn niepełnosprawności. Zaburzenia psychiczne i ich skutki są źródłem ogromnego cierpienia dla osób, rodzin i społeczności, co niekorzystnie rzutuje na stan zdrowia, edukacji, ekonomii, rynku pracy oraz bezpieczeństwa socjalnego. Są też źródłem znacznych strat ekonomicznych. Sygnatariusze „Paktu...” zobowiązali się do wspólnego działania na rzecz priorytetowych obszarów zdrowia psychicznego.

Jednak w wielu krajach zdrowie psychiczne jest zaniedbywanym problemem polityki społecznej. Mimo że zaburzenia psychiczne stanowią około 12% globalnego obciążenia chorobami (w Europie około 20%), większość krajów przeznaczają na zdrowie psychiczne mniej niż 1% swoich wydatków zdrowotnych (w Europie od 1% do 12%, przeciętnie 5,8%, w Polsce nieco ponad 3%). Około 40% krajów na świecie nie wypracowało żadnej polityki wobec zdrowia psychicznego, 30% nie ma żadnego programu jego ochrony¹.

W Polsce ustanowienie takiego programu jest odkładane od kilkunastu lat, choć stan ochrony zdrowia psychicznego jest w naszym kraju wysoce niezadowolający i wymaga pilnych, gruntownych reform²: przemyślanych działań promocyjnych i profilaktycznych, unowocześnienia opieki psychiatrycznej, wzmożenia badań i lepszej informacji statystycznej.

---

¹ World Health Organization. *Mental Health Report 2001. Mental Health: new understanding, new hope*. WHO, Geneva 2001.

² *Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego (projekt 2006)* Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2006 (www.ipin.edu.pl).

W lipcu 2008 roku sejmowa komisja zdrowia ma rozpocząć pracę nad nowelizacją Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego z 1994 roku, która – można mieć nadzieję – ustanowi Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego³.

Do zagadnień tych nawiązują pytania naszego czerwcowego sondażu⁴. Interesowało nas, jak badani oceniają swoje poinformowanie o problemach zdrowia psychicznego i chorobach psychicznych, a także czy mają jakieś doświadczenia w kontaktach z osobami chorymi psychicznie. Staraliśmy się też dowiedzieć, jak wielu respondentów odczuwa obawy przed chorobami psychicznymi oraz niepokoi się o własne zdrowie psychiczne. Ponadto badaliśmy opinie ankietowanych na temat zagrożeń, jakie dla zdrowia psychicznego mogą stanowić społeczne, kulturowe i cywilizacyjne czynniki określające warunki życia w Polsce. Chcieliśmy też poznać społeczne preferencje dotyczące sposobów leczenia osób chorych psychicznie oraz opinie na temat zapobiegania chorobom psychicznym przez utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Ponieważ wszystkie wymienione problemy były już wcześniej badane, mamy możliwość zaobserwowania zmian, jakie zaszły w tej dziedzinie w latach 2005–2008.

POINFORMOWANIE O ZDROWIU PSYCHICZNYM I CHOROBAH PSYCHICZNYCH

Wyniki naszych badań wskazują, że w ostatnich trzech latach poprawiło się poinformowanie społeczeństwa o problemach zdrowia psychicznego i chorobach psychicznych. Obecnie co trzeci badany (33%, odpowiednio wzrost o 6 punktów) uważa, że ma wystarczające informacje z tej dziedziny. Natomiast ponad jedna trzecia (36%, o 8 punktów mniej niż w roku 2005) czuje się niedoinformowana i chciałaby wiedzieć więcej na ten temat. Podobnie jak przed trzema laty niemal co czwarty ankietowany (24%) wykazuje brak zainteresowania problematyką zdrowia i zaburzeń psychicznych.

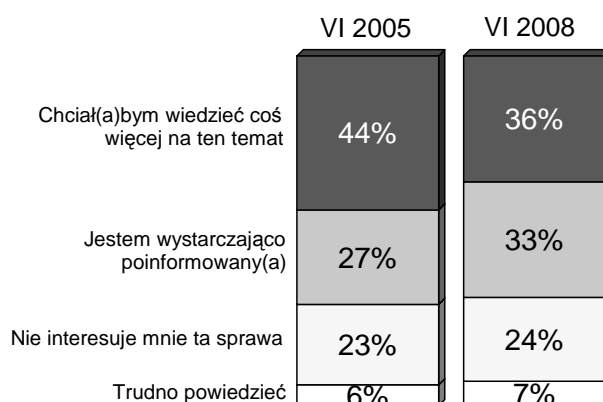
Tabela 1

Czy czuje się Pan(i) wystarczająco poinformowany(a) na temat problemów zdrowia psychicznego i chorób psychicznych czy też chciał(a)by Pan(i) wiedzieć coś więcej na ten temat?	Wskazania według terminów badań	
	VI 2005	VI 2008
	w procentach	
Chciał(a)bym wiedzieć coś więcej na ten temat	44	36
Jestem wystarczająco poinformowany(a)	27	33
Nie interesuje mnie ta sprawa	23	24
Trudno powiedzieć	6	7

³ Druk sejmowy nr 78 (<http://orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/opisy/78.htm>).

⁴ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (217) przeprowadzono w dniach 6–9 czerwca 2008 roku na liczącej 1107 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

RYS. 1. CZY CZUJE SIĘ PAN(I) WYSTARCZAJĄCO POINFORMOWANY(A) NA TEMAT PROBLEMÓW ZDROWIA PSYCHICZNEGO I CHOROÓB PSYCHICZNYCH CZY TEŻ CHCIAŁ(A)BY PAN(I) WIEDZIEĆ COŚ WIĘCEJ NA TEN TEMAT?

Opinie badanych są zróżnicowane społecznie (zob. tabele aneksowe). Za wystarczająco poinformowanych częściej od innych uważają się respondenci z wyższym wykształceniem, dobrze sytuowani, żyjący w dobrych warunkach materialnych, a spośród grup zawodowych – przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz pracownicy fizyczno-umysłowi. Natomiast ludzie mający niższą pozycję zawodową i niskie dochody *per capita* częściej niż inni dostrzegają potrzebę pogłębienia swojej wiedzy na ten temat. Z kolei badani z podstawowym wykształceniem, robotnicy niewykwalifikowani i emeryci częściej niż inni deklarują brak zainteresowania problematyką zdrowia psychicznego i chorób psychicznych.

Względnie wysoki odsetek osób ujawniających potrzebę poszerzenia swojej wiedzy o zdrowiu i zaburzeniach psychicznych można uważać za wskazówkę zapotrzebowania na działania promocyjne, które oznaczają przede wszystkim popularyzację rzetelnej wiedzy, przydatnych umiejętności oraz pożytecznych praktyk w tej dziedzinie. Tym samym oznaczają mniejsze poczucie bezradności i nieracjonalność zachowań w sytuacjach trudnych lub ryzykownych z punktu widzenia ochrony zdrowia psychicznego.

KONTAKTY Z OSOBAMI CHORYMI PSYCHICZNIE

Na podstawie statystyk można uznać, że około 4% społeczeństwa korzysta z pomocy przychodni lub szpitali psychiatrycznych⁵. Nie obrazuje to jednak w pełni liczby osób

---

⁵ Zob. *Zakłady psychiatrycznej oraz neurologicznej opieki zdrowotnej*. „Rocznik Statystyczny 2005”, ZOOZ IPiN, Warszawa 2006.

cierpiących z powodu różnorodnych zaburzeń psychicznych, ponieważ znaczna ich część nie trafia do placówek psychiatrycznych⁶. Nasuwa się pytanie, ilu Polaków zetknęło się w swoim życiu z osobą chorą psychicznie?

Tabela 2

Czy zetknął(ęła) się Pan(i) kiedyś z osobą chorą psychicznie? Kto to był?	Wskazania według terminów badań	
	VI 2005	VI 2008
	w procentach	
Postać ukazana w filmie, w telewizji, w radiu, w książkach, czasopismach	50	45
Ktoś znany tylko z widzenia	32	39
Ktoś ze znajomych, sąsiadów	21	28
Ktoś z przyjaciół	8	11
Osoba z dalszej rodziny	8	10
Osoba z najbliższej rodziny (mąż lub żona, dziecko, matka, ojciec, siostra, brat)	6	7
Ja sam(a)	4	5

Własną chorobę ujawniło w naszym sondażu pięciu na stu ankietowanych (5%)⁷. Stosunkowo niewielu przyznało też, że miało lub ma kogoś chorego w swoim bezpośrednim otoczeniu – w kręgu najbliższej rodziny (7%), wśród innych krewnych (10%) bądź w gronie przyjaciół (11%). Ponad jedna czwarta badanych (28%, od 2005 roku wzrost o 7 punktów) spotkała osobę chorą psychicznie wśród znajomych lub sąsiadów. Natomiast największa grupa (39%, wzrost o 7 punktów) tylko z widzenia zna kogoś chorego. Można powiedzieć, że im bliższe jest respondentom dane środowisko, tym rzadziej przyznają oni, że jest w nim ktoś chorujący psychicznie. Należy przy tym podkreślić, że – podobnie jak przed trzema laty – prawie co drugi badany (45%, spadek o 5 punktów) zetknął się z chorym psychicznie i jego problemami za pośrednictwem mediów i literatury.

Dodatkowe analizy (ich celem było wyeliminowanie efektu sumowania się odpowiedzi badanych, którzy w różnych sytuacjach spotkali się z chorymi psychicznie) pozwalają wyodrębnić cztery kategorie ankietowanych, różniące się doświadczeniami w tej dziedzinie.

---

⁶ Liczbę osób szukających pomocy z powodu problemów psychicznych w placówkach niepsychiatrycznych szacuje się na świecie na około 24% ogółu ludności. Badania w Polsce pozwalają oszacować ją na podobnym poziomie (15%–25%). Liczba osób doświadczających zaburzeń psychicznych, lecz nie szukających pomocy lub rezygnujących z niej z różnych powodów jest trudna do oceny. Przybliżone szacunki sugerują, iż powiększa ona liczbę zgłaszających się o około 10%.

⁷ Wśród rencistów było ich znacznie więcej – 15%.

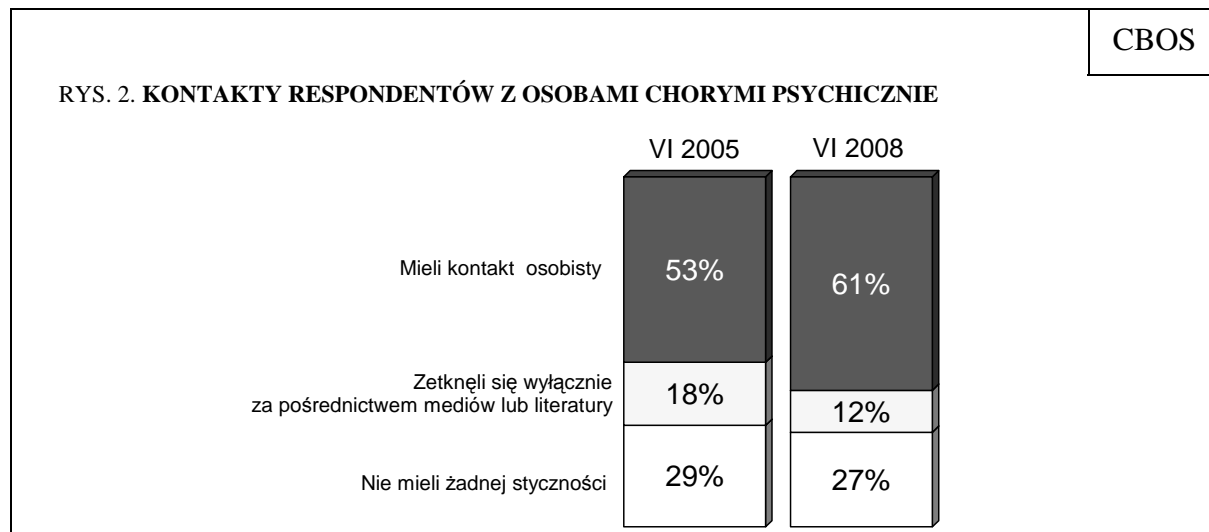

Okazuje się, że co trzeci badany (34%) miał zarówno bezpośredni, osobisty kontakt z osobami chorymi psychicznie, jak i zetknął się z nimi za pośrednictwem mediów i literatury. Z kolei ponad jedna czwarta respondentów (27%) miała z nimi wyłącznie kontakt osobisty. W sumie więc większość ankietowanych (61%) doświadczyła bezpośredniej styczności z osobami chorymi psychicznie. Tylko niewielka grupa (12%) zetknęła się z nimi wyłącznie za pośrednictwem mediów lub literatury. Natomiast ponad jedna czwarta Polaków (27%) nie miała żadnej styczności z osobami chorymi psychicznie.

Tabela 3

Kontakty respondentów z osobami chorymi psychicznie	Wskazania badanych
	w procentach
Mieli kontakt osobisty i zetknęli się za pośrednictwem mediów, literatury	34
Mieli wyłącznie kontakt osobisty	27
Zetknęli się wyłącznie za pośrednictwem mediów lub literatury	12
Nie mieli żadnej styczności	27

Z porównań wynika, że w ciągu ostatnich trzech lat zwiększyła się (o 8 punktów) grupa Polaków, którzy mieli w swoim życiu osobisty kontakt z ludźmi chorymi psychicznie.

W zdecydowanej większości porównywanych grup społeczno-demograficznych przeważają liczebnie badani, którzy mieli osobisty kontakt z chorymi psychicznie. Najczęściej są to ludzie doświadczeni trwałą utratą zdrowia (reńciści), pracownicy fizyczno-umysłowi i umysłowi niższego szczebla, osoby z wyższym wykształceniem, mieszkańcy wielkich miast. Natomiast im niższe wykształcenie i pozycja zawodowa oraz mniejsze miasto, tym

na ogół więcej osób deklarujących, że nigdy nie zetknęli się z chorymi psychicznie. Do grona tego należą także najstarsi badani, emeryci.

Osobisty kontakt z chorymi psychicznie sprzyja lepszemu poinformowaniu o chorobach i zdrowiu psychicznym. Badani, którzy doświadczyli bezpośredniego kontaktu z chorymi, lepiej oceniają poziom swojego poinformowania (40% uznaje je za wystarczające) i mają nieco silniejszą motywację do pogłębiania wiedzy w tej dziedzinie (37% chciałoby więcej wiedzieć), rzadziej też wykazują brak zainteresowania problematyką psychiatryczną (16%) niż ci, którzy nie mieli żadnej styczności z chorymi lub zetknęli się z ich problemami tylko za pośrednictwem mediów lub literatury.

Tabela 4

Kontakty z osobami chorymi psychicznie	Deklaracje poinformowania o problemach zdrowia psychicznego i chorobach psychicznych			
	wystarczająco poinformowani	chcący więcej wiedzieć	nieinteresujący się tą sprawą	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Mieli kontakt osobisty	40	37	16	7
Zetknęli się wyłącznie za pośrednictwem mediów lub literatury	34	32	28	6
Nie mieli żadnej styczności	16	33	41	10

Komentując uzyskane wyniki warto zwrócić uwagę na dwie sprawy. Po pierwsze, odnotowany u ponad jednej czwartej badanych brak styczności z chorymi psychicznie może powodować u nich większą podatność na przyjęcie funkcjonującego w społeczeństwie stereotypu, opisującego zachowania i cechy osób chorych psychicznie. Jest to stereotyp zawierający wiele opinii niechętnych i krzywdzących. Po drugie, wyniki ukazujące, jak wiele osób kształtuje swoje wyobrażenie o chorych psychicznie za pośrednictwem mediów, podkreślają odpowiedzialność w tej kwestii uczestników dyskursu publicznego i twórców przekazu medialnego, którzy zbyt często umacniają wspomniany stereotyp.

ZAGROŻENIE CHOROBYMI PSYCHICZNYMI

Z naszych badań wynika, że w sferze spraw osobistych Polacy najsilniej przeżywają niepokoje dotyczące zdrowia własnego lub osób bliskich⁸. Interesowało nas, jak silne jest w społeczeństwie poczucie zagrożenia chorobami psychicznymi, a dokładniej – chcieliśmy

---

⁸ Zob. komunikat CBOS „Nadzieje i obawy związane z rokiem 2008”, styczeń 2008 (oprac. M. Feliksiak).

się dowiedzieć, jakie miejsce zajmują te choroby wśród innych chorób wywołujących społeczny lęk⁹.

Zrozumiałe, że niezmiennie największe obawy budzą choroby zagrażające życiu, przede wszystkim nowotworowe oraz serca, a także – choć w znacznie mniejszym stopniu – AIDS. W latach 1996 i 1999 choroby psychiczne lokowały się na czwartym miejscu, natomiast w latach 2005 i 2008 zajmują trzecie miejsce – są wymieniane równie często jak AIDS. Zmiana ta nie wiąże się jednak ze wzrostem lęku przed chorobami psychicznymi, którego poziom jest zbliżony we wszystkich dotychczasowych pomiarach, lecz wynika z odnotowanego w analizowanym okresie spadku lęku przed AIDS¹⁰.

Tabela 5

Pewne choroby wywołują u ludzi szczególny niepokój, lęk. Których z poniższych chorób obawia się Pan(i) najbardziej?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VII 1996	XII 1999	V 2005	VI 2008
	w procentach			
Choroby nowotworowe	81	80	83	81
Choroby serca	67	64	66	57
AIDS	41	35	30	29
Choroby psychiczne	28	26	30	29
Narkomania	19	19	20	18
Alkoholizm	16	15	16	18
Gruźlica	16	13	15	13
Nie obawiam się żadnej choroby	5	6	4	6

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli wskazać trzy choroby. W latach 1996 i 1999 do listy dołączone były także choroby weneryczne, które jednak tylko sporadycznie wymieniano jako budzące obawy

Choroby psychiczne zajmują w rankingu pozycję pośrednią – między kojarzającymi się z bezpośrednim zagrożeniem życia a tymi, które są związane z niechętną reakcją innych ludzi. Uprawnione jest przypuszczenie, że w społecznym odbiorze wiążą się one z obydwojma wymienionymi motywami postaw lękowych.

Obecnie prawie co trzeci badany (29%) deklaruje, że spośród wymienionych chorób najbardziej obawia się chorób psychicznych. Zagrożenie to znacznie częściej odczuwają respondenci mający wysoką pozycję społeczną (przedstawiciele kadry kierowniczej

⁹ Należy pamiętać, że przy takiej konstrukcji pytania interpretacji podlegają nie bezwzględne liczby oznaczające odsetki wskazań, lecz wyłącznie pozycja konkretnej choroby wśród pozostałych chorób wywołujących lęk.

¹⁰ AIDS – nabyty zespół niedoboru odporności spowodowany wirusem HIV – w analizowanym okresie (1996–2008) przesunął się z pozycji bliższej chorobom zagrażającym życiu do pozycji bliższej chorobom związanym z ostracyzmem społecznym.

i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla) niż pozostali pracujący. Częściej boją się ich także kobiety niż mężczyźni (którzy bardziej niż chorób psychicznych obawiają się AIDS). Natomiast najrzadziej lęk przed chorobami psychicznymi deklarują uczniowie i studenci – u młodzieży większy niepokój budzi AIDS (zob. tabele aneksowe).

Poczucie zagrożenia chorobami psychicznymi zależy także od tego, czy respondenci mieli jakieś kontakty z osobami psychicznie chorymi. Okazuje się, że badani, którzy bezpośrednio zetknęli się z takimi osobami, znacznie częściej lękają się chorób psychicznych (36%) niż ludzie znający chorych psychicznie i ich problemy wyłącznie z mediów czy literatury (18%) lub w ogóle niemający z nimi styczności (26%).

Tabela 6

Kontakty respondentów z osobami chorymi psychicznie	Deklarujący, że spośród chorób wywołujących u ludzi szczególnie lęk najbardziej obawiają się chorób psychicznych
	w procentach
Mieli kontakt osobisty	36
Zetknęli się wyłącznie za pośrednictwem mediów lub literatury	18
Nie mieli żadnej styczności	26

Chorób psychicznych bardziej lękają się także ci badani, którzy czują się niedoinformowani w kwestiach psychiatrycznych i chcieliby dowiedzieć się czegoś więcej na ten temat.

Tabela 7

Poinformowanie o problemach zdrowia psychicznego i chorobach psychicznych*	Deklarujący, że spośród chorób wywołujących u ludzi szczególnie lęk najbardziej obawiają się chorób psychicznych
	w procentach
Chcieliby więcej wiedzieć	34
Są wystarczająco poinformowani	28
Nie interesują się tą sprawą	22

* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

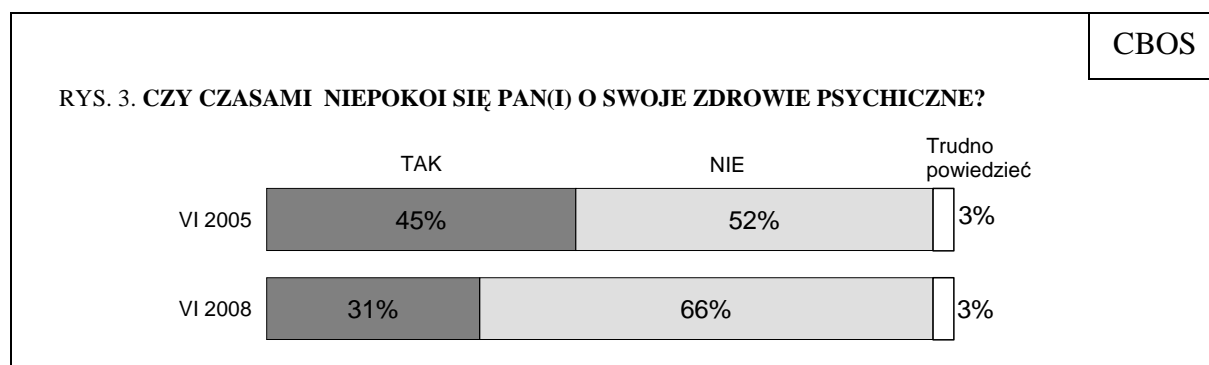
NIEPOKÓJ O SWOJE ZDROWIE PSYCHICZNE

Obawy związane z chorobą psychiczną od dwunastu lat utrzymują się na niemal niezmiennym poziomie. Natomiast w ciągu ostatnich trzech lat wyraźnie zmalał niepokój Polaków o własne zdrowie psychiczne. Obecnie odczuwa go prawie jedna trzecia

ankietowanych (31%, od roku 2005 spadek o 14 punktów), natomiast większość (66%, wzrost o 14 punktów) nie ujawnia tego typu niepokoju. Wydaje się, że zmiany te można wiązać ze wzrostem optymizmu i poprawą sytuacji społecznej w ostatnich latach (spadkiem bezrobocia, wzrostem gospodarczym, poprawą warunków materialnych gospodarstw domowych)¹¹.

Tabela 8

Czy czasami niepokoi się Pan(i) o swoje zdrowie psychiczne?	Wskazania według terminów badań	
	VI 2005	VI 2008
	w procentach	
Tak	45	31
Nie	52	66
Trudno powiedzieć	3	3

O swoje zdrowie psychiczne częściej niepokoją się kobiety niż mężczyźni. Lęk ten najczęściej jest udziałem osób doświadczonych trwałą utratą zdrowia (rencistów), pozbawionych poczucia bezpieczeństwa bytowego (żyjących w złych warunkach materialnych, mających niskie dochody na osobę w rodzinie), ale także ludzi w sile wieku (mających od 35 do 44 lat). Natomiast najmniej niepokoją się o swoje zdrowie psychiczne młodszy badani (w wieku od 18 do 34 lat), uczniowie i studenci (zob. tabele aneksowe).

Niepokój o własne zdrowie psychiczne w znacznej mierze zależy także od tego, czy respondenci mieli osobisty kontakt z chorymi psychicznie. Okazuje się, że badani, którzy bezpośrednio zetknęli się z osobami chorymi psychicznie, obawiają się o swoje zdrowie psychiczne częściej (35%) niż znający chorych i ich problemy wyłącznie z mediów czy literatury (27%) lub w ogóle niemający z nimi styczności (21%).

¹¹ Zob. komunikaty CBOS: „Spadek bezrobocia w świetle badań opinii społecznej”, maj 2008 (oprac. B. Wciórka); „Polacy o swojej sytuacji materialnej”, czerwiec 2008 (oprac. J. Szczepańska).

Tabela 9

Kontakty respondentów z osobami chorymi psychicznie	Czy czasami niepokoi się Pan(i) o swoje zdrowie psychiczne?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Mieli kontakt osobisty	35	62	3
Zetknęli się wyłącznie za pośrednictwem mediów lub literatury	27	68	5
Nie mieli żadnej styczności	21	75	4

Odnotowujemy także silną współzależność między poziomem poinformowania o kwestiach psychiatrycznych a niepokojem o swoje zdrowie psychiczne. Ankietowani, którzy czują się niedoinformowani i chcieliby pogłębić swoją wiedzę w tej dziedzinie, niepokoją się o swoje zdrowie psychiczne znacznie częściej (46% wskazań) niż uznający się za wystarczająco poinformowanych (31%) lub deklarujący brak zainteresowania tymi sprawami (9%).

Tabela 10

Poinformowanie o problemach zdrowia psychicznego i chorobach psychicznych*	Czy czasami niepokoi się Pan(i) o swoje zdrowie psychiczne?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Chcieliby więcej wiedzieć	46	51	3
Są wystarczająco poinformowani	31	67	2
Nie są zainteresowani tymi sprawami	9	89	2

* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

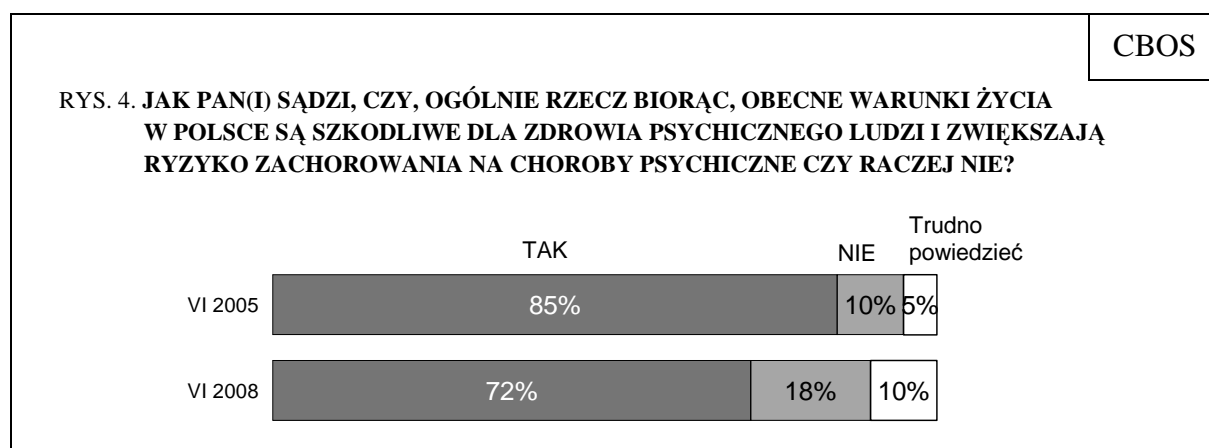
CZY WARUNKI ŻYCIA W POLSCE ZAGRAŻAJĄ ZDROWIU PSYCHICZNEMU?

W naszym społeczeństwie rozpowszechnione jest przekonanie, że warunki życia w Polsce są szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększają ryzyko zachorowania na choroby psychiczne, jednak obecnie opinia ta wyrażana jest rzadziej niż w roku 2005. Zagrożenie ze strony warunków życia dostrzega prawie trzy czwarte badanych (72%, od roku 2005 spadek o 13 punktów)¹². Z opinią tą nie zgadza się niemal co piąty ankietowany (18%, wzrost o 8 punktów). Co dziesiąty respondent (10%, wzrost o 5 punktów) nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie.

¹² Warto podkreślić, że w ciągu ostatnich trzech lat znacznie ubyło osób wyrażających tę opinię w sposób zdecydowany (spadek z 45% do 29%).

Tabela 11

Jak Pan(i) sądzi, czy, ogólnie rzecz biorąc, obecne warunki życia w Polsce są szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększają ryzyko zachorowania na choroby psychiczne czy raczej nie?	Wskazania według terminów badań			
	VI 2005		VI 2008	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	45	85	29	72
Raczej tak	40		43	
Raczej nie	9	10	17	18
Zdecydowanie nie	1		1	
Trudno powiedzieć	5	5	10	10

Przekonanie o szkodliwości warunków życia w Polsce dominuje we wszystkich porównywanych grupach społeczno-demograficznych. Szczególnie często wyrażają je ludzie znajdujący się w trudnym położeniu społecznym – bezrobotni i najgorzej sytuowani (o dochodach poniżej 300 zł na osobę w rodzinie), a także najbardziej zaangażowani w praktyki religijne. Natomiast im badani mają wyższe dochody *per capita* i lepsze warunki materialne, a także im są młodszy, tym częściej nie zgadzają się z opinią o szkodliwości warunków życia. Postawę taką odnotowujemy przede wszystkim u ankietowanych, którzy są najlepiej sytuowani, żyją w dobrych warunkach materialnych, mają wyższe wykształcenie, wśród przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz ludzi młodych (w wieku od 18 do 34 lat), uczniów i studentów. Należy jednak pamiętać, że również w tych grupach przeważa pogląd, iż warunki życia w Polsce zagrażają zdrowiu psychicznemu ludzi (zob. tabele aneksowe).

Ankietowanych poproszono również o wskazanie wśród piętnastu uwzględnionych w badaniu zjawisk, wyznaczających warunki życia w Polsce, trzech najbardziej szkodliwych dla zdrowia psychicznego, zwiększających ryzyko zachorowania na choroby psychiczne.

Tabela 12

Jakie warunki życia mogą być, Pana(i) zdaniem, szczególnie szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększać ryzyko zachorowania na choroby psychiczne?	Wskazania według terminów badań	
	VI 2005	VI 2008
	w procentach	
Brak pracy, bezrobocie	77	62
Kryzys rodziny	47	53
Nadużywanie alkoholu i narkotyków	39	46
Bieda	41	37
Niepewność jutra	25	24
Nadmierny pośpiech, tempo życia	16	20
Złe stosunki między ludźmi	16	17
Złe warunki mieszkaniowe	6	5
Konkurencja, rywalizacja	3	5
Trudny dostęp do lekarza	4	4
Zagrożenie przestępczością	3	3
Korupcja, nieuczciwość	5	2
Nadmierna swoboda obyczajowa	2	2
Zanieczyszczenie środowiska naturalnego	2	1
Hałas	1	1
Żaden z wymienionych czynników	0	0
Trudno powiedzieć	2	3
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać trzy najbardziej szkodliwe czynniki		

Za czynnik najbardziej zagrażający zdrowiu psychicznemu Polaków badani uznają brak pracy, bezrobocie. Trzeba jednak podkreślić, że obecnie jest on wymieniany znacznie rzadziej niż w roku 2005 (62%, spadek o 15 punktów), co niewątpliwie wiąże się z poprawą sytuacji na rynku pracy w Polsce¹³. Natomiast częściej niż przed trzema laty ankietowani wskazują na kryzys rodziny (53%, wzrost o 6 punktów) oraz – często powiązane z nim – nadużywanie alkoholu i narkotyków (46%, wzrost o 7 punktów). Znaczna grupa (37%, spadek o 4 punkty) podkreśla także negatywny wpływ biedy. Ponadto – tak jak trzy lata temu – co czwarty badany (24%) wiąże zagrożenie zdrowia psychicznego z niepewnością jutra, a mniej więcej co piąty – z nadmiernym pośpiechem, tempem życia (20%, wzrost o 4 punkty) oraz złymi stosunkami między ludźmi (17%). Pozostałe zagrożenia uznawane są za mniej istotne.

¹³ Zob. komunikat CBOS „Spadek bezrobocia w świetle badań opinii społecznej”, *op. cit.*

Godne uwagi jest także to, że nikt z ankietowanych całkowicie nie zanegował szkodliwego wpływu wszystkich uwzględnionych w badaniu zjawisk, co może świadczyć o powszechności przekonania, że zdrowie psychiczne ludzi oraz jego zakłócenie lub utrata są silnie uzależnione od splotu rozmaitych społecznych, kulturowych i cywilizacyjnych czynników wyznaczających warunki ich życia.

LECZENIE CHOROÓB PSYCHICZNYCH

Z uzyskanych deklaracji wynika, że w razie pojawienia się u bliskiej osoby niepokojących objawów, nasuwających podejrzenie choroby psychicznej, prawie nikt z respondentów nie pozostałby bezczynny, niemal wszyscy szukaliby jakiejś rady i pomocy. Największa grupa ankietowanych (43%) skierowałaby pierwsze kroki do lekarza psychiatry, jedna piąta (22%) wybrałaby lekarza ogólnego, a jedna ósma (13%) – psychologa. Pozostali szukaliby rady przede wszystkim w rodzinie (17%) lub, zupełnie sporadycznie, u przyjaciół (2%). Nikt nie deklaruje, że zwróciłby się z tym problemem do księdza czy uzdrowiciela. Pod tym względem nic się nie zmieniło od roku 2005.

Tabela 13

Do kogo przede wszystkim zwrócił(a)by się Pan(i) po radę i pomoc, gdyby podejrzewał(a) Pan(i), że bliska Panu(i) osoba zachorowała psychicznie? Czy byłby to:	Wskazania według terminów badań	
	VI 2005	VI 2008
	w procentach	
– lekarz psychiatra	45	43
– lekarz	22	22
– ktoś z rodziny	16	17
– psycholog	12	13
– ktoś z przyjaciół	2	2
– ksiądz	0	0
– uzdrowiciel	0	0
W tej sprawie nie zwrócił(a)bym się do nikogo	0	1
Trudno powiedzieć	2	2

We wszystkich porównywanych grupach społeczno-demograficznych badani najczęściej deklarują, że szukaliby pomocy u lekarza psychiatry, jednak zainteresowanie pomocą psychiatryczną jest społecznie zróżnicowane. Okazuje się na przykład, że najmłodszy badani (w wieku od 18 do 24 lat) rzadziej niż inni wybierają lekarza psychiatrę, rzadziej też lekarza ogólnego, a częściej chcieliby w takiej sytuacji skorzystać z porady kogoś z rodziny. Natomiast im lepiej wykształceni są ankietowani, tym częściej sięgnęliby po pomoc

psychiatryczną. Do psychiatry zwróciliby się przede wszystkim ankietowani mający wyższe wykształcenie, pracownicy umysłowi niższego szczebla, pracujący na własny rachunek poza rolnictwem, mieszkańcy wielkich miast. Natomiast najmniej osób zainteresowanych fachową pomocą psychiatry odnotowujemy wśród robotników, szczególnie tych niewykwalifikowanych, wśród osób najmłodszych (dwie ostatnie grupy są najbardziej zorientowane na pomoc rodzinną), mających podstawowe wykształcenie, a także wśród rencistów, gospodyń domowych (które wyjątkowo często wskazują na psychologa) i badanych mających niskie dochody, nieprzekraczające 500 zł na osobę w rodzinie. Warto też podkreślić, że im niższe wykształcenie respondentów i mniejsza miejscowość, w której mieszkają, tym na ogół częstsze deklaracje szukania pomocy u lekarza ogólnego.

Można uznać, że objawy postrzegane jako zwiastuny choroby psychicznej są traktowane przez większość respondentów jako problem medyczny wymagający interwencji lekarskiej, przede wszystkim specjalisty w zakresie psychiatrii. Wskazania ankietowanych na lekarza ogólnego mogą wynikać z niewiedzy, czym jest choroba psychiczna, ale także z tego, że w Polsce jest ona powszechnie uznawana za chorobę przynoszącą wstyd¹⁴. Wizyta u psychiatry zapewne wielu ludziom wiąże się z lękiem przed niechętną oceną otoczenia, stąd szukanie pomocy u lekarza ogólnego, rodziny czy psychologa. W przypadku niektórych chorób psychicznych taka pomoc może się okazać przydatna i skuteczna, jednak w wielu innych może opóźnić właściwe leczenie i ograniczać jego skuteczność.

Kolejne pytanie przenosi uwagę z osoby oferującej pomoc w takiej sytuacji na odpowiednią instytucję. Z odpowiedzi na pytanie o to, jaki rodzaj terapii wybrałoby ankietowani, gdyby psychicznie zachorował ktoś z ich rodziny, wynika, że najwięcej osób zdecydowałoby się na leczenie na oddziale psychiatrycznym w najbliższym szpitalu ogólnym (21%). Mniej badanych (15%) wybrałoby specjalistyczny szpital psychiatryczny oddalony od miejsca zamieszkania. W sumie na szpitalne leczenie zdecydowałyby się ponad jedna trzecia respondentów (36%). Znacznie więcej ankietowanych (46%) skorzystałoby ze środowiskowych form leczenia, tzn. przede wszystkim wybrałoby odpowiednio częste wizyty lekarza psychiatry w domu chorego (15%) lub terapię na dziennym oddziale psychiatrycznym, na który chorzy dojeżdżają na zajęcia rano, a po południu wracają do domu (13%), wizyty chorego w publicznej poradni psychiatrycznej (12%) oraz – znacznie rzadziej – wizyty w prywatnym gabinecie u psychiatry (6%). Zupełnie sporadycznie ankietowani wybrałoby

---

¹⁴ Zagadnienie to będzie omawiane szerzej w kolejnym komunikacie.

wyłącznie niekonwencjonalne metody terapii (3%). Jak widać, preferencje badanych wskazują raczej na instytucje realizujące model opieki środowiskowej, przenoszące zasadniczy ciężar opieki nad chorymi na placówki świadczące pomoc bez zrywania więzi z naturalnymi źródłami oparcia (tj. rodziną, środowiskiem lokalnym). Ponadto w razie potrzeby częściej wybierają oni opiekę szpitalną w pobliskim szpitalu ogólnym niż w odległym, wyspecjalizowanym szpitalu psychiatrycznym, pełniącym zwykle z konieczności funkcję azylu. W obu przypadkach preferencje te są zbieżne z proponowanym w Polsce środowiskowym modelem opieki psychiatrycznej.

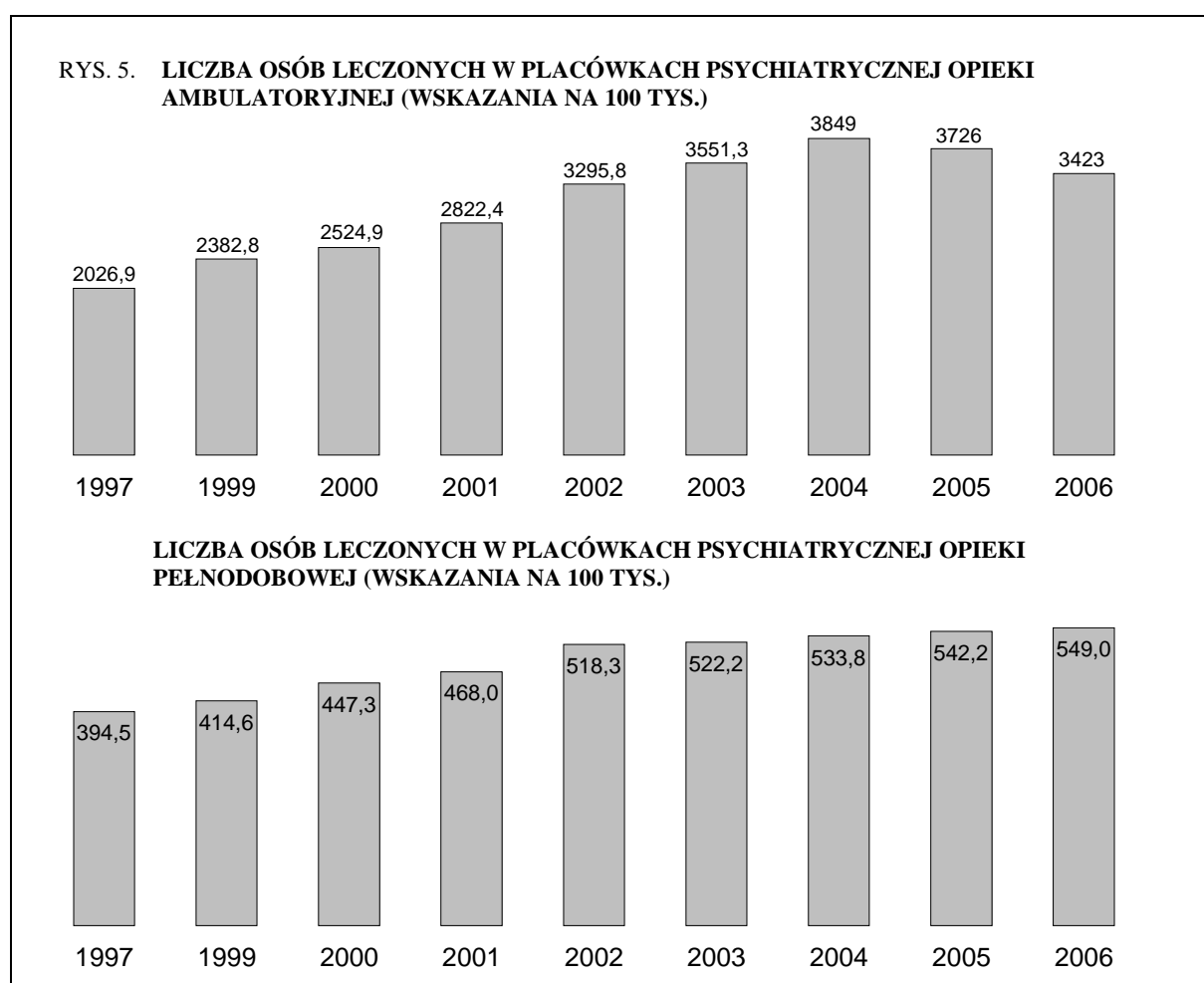
Tabela 14

Jakie warunki leczenia wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej odpowiednie, gdyby ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny zachorował psychicznie? Z podanej listy proszę wybrać jedną, najbardziej odpowiadającą Panu(i) możliwość	Wskazania respondentów	
	w procentach	
Pobyt na oddziale psychiatrycznym w najbliższym szpitalu ogólnym	21	36
Pobyt w specjalistycznym szpitalu psychiatrycznym, najlepiej z dala od miejsca zamieszkania	15	
Odpowiednio częste wizyty lekarza psychiatry w domu chorego	15	46
Pobyt na psychiatrycznym oddziale dziennym, na który chorzy dojeżdżają na zajęcia rano, a po południu wracają do domu	13	
Odpowiednio częste wizyty chorego w publicznej poradni psychiatrycznej	12	
Odpowiednio częste wizyty chorego w prywatnym gabinecie psychiatrycznym	6	
Szukał(a)bym innych możliwości pomocy niż leczenie psychiatryczne	3	3
Trudno powiedzieć	14	14

Preferencje badanych są zróżnicowane społecznie. Im lepiej respondenci są wykształceni, tym na ogół rzadziej wybierają leczenie szpitalne (na oddziale psychiatrycznym szpitala ogólnego lub w specjalistycznym szpitalu psychiatrycznym), tym częściej decydują się na niektóre środowiskowe formy terapii. Na przykład, wyborowi leczenia polegającego na częstych wizytach lekarza psychiatry w domu pacjenta sprzyjają: wyższe wykształcenie, wysoka pozycja społeczna i zamieszkiwanie w wielkim mieście; na ten sposób terapii częściej też wskazują mężczyźni niż kobiety. Ponadto im wyższe wykształcenie, pozycja zawodowa i lepsze warunki życia, tym częściej ankietowani preferują wizyty chorego w prywatnym gabinecie psychiatrycznym. Badani z wyższym lub średnim wykształceniem częściej też niż gorzej wykształceni wybierają terapię na dziennym oddziale psychiatrycznym, na który chorzy dojeżdżają na zajęcia rano, a po południu wracają do domu. Natomiast do zwolenników tradycyjnego leczenia szpitalnego zaliczają się przede wszystkim renciści, emeryci, badani z wykształceniem podstawowym, mieszkający na wsi lub w małych miastach (im większa miejscowość, tym mniej osób zainteresowanych tą formą leczenia).

**ZAPOBIEGANIE CHOROBYM PSYCHICZNYM –
NARODOWY PROGRAM OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO**

W 2006 roku w Polsce około 1 338,7 tys. osób (około 3,5% ogółu ludności) szukało pomocy w różnego typu placówkach psychiatrycznej opieki ambulatoryjnej (przychodnie, poradnie), a około 209,3 tys. osób (około 0,5% ogółu ludności) korzystało z psychiatrycznej opieki pełnodobowej (szpitale, ośrodki, zakłady). Liczby te od wielu lat rosły i nadal utrzymują się na wysokim poziomie, co wskazuje, że coraz więcej Polaków potrzebuje i szuka pomocy psychiatrycznej¹⁵.

Źródło: „Rocznik Statystyczny 2006”, ZOOZ IPiN, Warszawa 2007 (w druku)

¹⁵ Zob. *Zakłady psychiatrycznej oraz neurologicznej opieki zdrowotnej*, „Rocznik Statystyczny 2005”, ZOOZ IPiN, Warszawa 2006, a także jeszcze niepublikowany „Rocznik 2006”. Zaznaczający się w ostatnich latach spadek liczby leczonych ambulatoryjnie może wynikać z nieuwzględnienia w zestawieniach danych szybko zwiększającej się (z 24 do 180) w tym okresie liczby poradni psychologicznych oferujących pomoc psychoterapeutyczną.

Specjaliści od lat alarmują, że problemy ochrony zdrowia psychicznego nie zajmują właściwego miejsca w polityce społecznej państwa, a funkcjonujący w Polsce system opieki psychiatrycznej nie odpowiada potrzebom społecznym i pilnie wymaga zasadniczych zmian, ponieważ jest nienowoczesny, mało sprawny, nie zapewnia chorym oczekiwanej dostępności i jakości świadczeń, a czasem boleśnie narusza ich poczucie równości czy godności traktowania. Po uchwaleniu w roku 1994 Ustawy o ochronie zdrowia psychicznego wielokrotnie przedstawiano projekty programu instytucjonalizującego kierunki systemowej reformy, zbliżającej nasz kraj do uznanych standardów międzynarodowych w tej dziedzinie. Z różnych przyczyn były one jednak stale odkładane. Obecna redakcja projektu Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (NPOZP), obejmująca zarówno diagnozę stanu, jak i propozycje nowoczesnych rozwiązań w tym zakresie, oczekuje na pierwsze czytanie w sejmowej komisji zdrowia¹⁶.

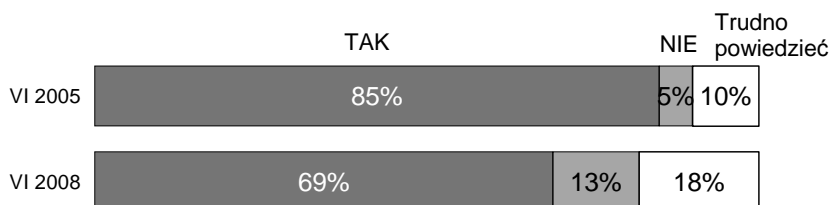
Ankietowani zapytani wprost o potrzebę ustanowienia NPOZP w większości wyrażają swoje poparcie. Mimo że w ciągu ostatnich trzech lat społeczna akceptacja tej inicjatywy zmalała, nadal jest duża. Obecnie opowiada się za nią ponad dwie trzecie badanych (69%, spadek o 16 punktów), w tym jedna trzecia (34%, spadek o 19 punktów) – w sposób zdecydowany. Niewiele osób, choć więcej niż przed trzema laty, neguje potrzebę utworzenia NPOZP (13%, wzrost o 8 punktów), poza tym negatywne opinie zazwyczaj wyrażane są z wahaniem („raczej nie”). Prawie co piąty respondent (18%, wzrost o 8 punktów) nie ma w tej sprawie wyrobionego zdania.

Tabela 15

Jak Pan(i) uważa, czy w Polsce potrzebne jest utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, którego zadaniem byłoby zapobieganie zagrożeniom zdrowia psychicznego i unowocześnienie leczenia psychiatrycznego, czy raczej nie?	Wskazania według terminów badań			
	VI 2005		VI 2008	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	53	85	34	69
Raczej tak	32		35	
Raczej nie	4	5	11	13
Zdecydowanie nie	1		2	
Trudno powiedzieć	10	10	18	18

¹⁶ Por. przypis 3.

RYS. 6. JAK PAN(I) UWAŻA, CZY W POLSCE POTRZEBNE JEST UTWORZENIE NARODOWEGO PROGRAMU OCHRONY ZDROWIA PSYCHICZNEGO, KTÓREGO ZADANIEM BYŁOBY ZAPOBIEGANIE ZAGROŻENIOM ZDROWIA PSYCHICZNEGO I UNOWOCZEŚNIENIE LECZNICTWA PSYCHIATRYCZNEGO, CZY RACZEJ NIE?

Poparcie dla Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego dominuje we wszystkich porównywanych grupach społeczno-demograficznych, jednak jego poziom jest zróżnicowany. Za utworzeniem programu opowiadają się badani tym częściej, im wyższe mają wykształcenie i dochody na osobę w rodzinie. Znajduje on jednak znaczne poparcie zarówno u ludzi mających wysoką pozycję zawodową, jak i u pracowników fizyczno-umysłowych i robotników wykwalifikowanych. Do zwolenników programu należą także uczniowie i studenci. Ponadto bardziej rozumieją jego potrzebę kobiety niż mężczyźni. Natomiast stosunkowo najmniejsze poparcie ma NPOZP wśród osób najgorzej sytuowanych, bezrobotnych, z wykształceniem podstawowym. Grupy te częściej niż inne nie mają wyrobionego zdania na ten temat. Niemniej jednak we wszystkich wymienionych środowiskach przeważają zwolennicy NPOZP.

Respondentów, którzy opowiedzieli się za utworzeniem NPOZP, zapytaliśmy o to, czy podtrzymałyby swoje poparcie dla tego programu także wtedy, gdyby się okazało, że jego realizacja wiąże się z koniecznością ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne. Również w tej sytuacji zdecydowana większość zwolenników NPOZP (80%) podtrzymała swoje zdanie o potrzebie utworzenia tego programu, choć trzeba przyznać, że zrobiła to ze znacznym wahaniem (54% odpowiedziało: „raczej tak”). Zaledwie co dziesiąty badany z tej grupy (10%) uznał, że w takiej sytuacji nie poparłby utworzenia NPOZP, i tyle samo osób (10%) powstrzymało się od wyrażenia swojej opinii na ten temat.

Tabela 16

Jak Pan(i) uważa, czy w Polsce potrzebne jest utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, nawet gdyby oznaczało to konieczność ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne?	Wskazania respondentów, którzy popierają utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (N= 764)	
	w procentach	
Zdecydowanie tak	26	80
Raczej tak	54	
Raczej nie	9	10
Zdecydowanie nie	1	
Trudno powiedzieć	10	10

Gdy odniesiemy uzyskane wyniki do ogółu badanych (N=1107), to okazuje się, że ponad połowa dorosłych Polaków (55%) popiera utworzenie NPOZP, nawet gdyby wiązało się to z koniecznością ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne. Natomiast 7% to zwolennicy NPOZP, którzy jednak nie godzą się na jego utworzenie w sytuacji, gdyby miał być realizowany kosztem innych ważnych celów. Kolejne 7% to zwolennicy NPOZP, którzy nie umieją odpowiedzieć na tak postawione pytanie. W sumie więc co siódmy badany (14%) wprawdzie opowiada się za NPOZP, jednak nie podtrzymuje swojego poparcia dla tej inicjatywy, gdyby miała ona się wiązać z ograniczeniem funduszy na inne ważne cele. Jedna ósma badanych (13%) uważa, że utworzenie NPOZP jest niepotrzebne, a prawie jedna piąta (18%) nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

Tabela 17

Jak Pan(i) uważa, czy w Polsce potrzebne jest utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, nawet gdyby oznaczało to konieczność ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne?	Wskazania respondentów, którzy popierają utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (N=764)		Wskazania ogółu badanych (N=1107)	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	26	80	18	55
Raczej tak	54		37	
Raczej nie	9	10	7	7
Zdecydowanie nie	1		0	
Trudno powiedzieć	10	10	7	7
Uważają, że NPOZP jest niepotrzebny	-	-	13	13
Nie wiedzą, czy NPOZP jest potrzebny	-	-	18	18

Okazuje się, że do osób najbardziej popierających utworzenie NPOZP (również wtedy, gdyby musiało się to odbyć kosztem innych celów społecznych) częściej należą badani, którzy mają bardziej osobisty stosunek do tych problemów – niepokoją się o swoje zdrowie psychiczne, są zainteresowani problematyką psychiatryczną i czują się wystarczająco poinformowani w tej dziedzinie oraz mieli osobisty kontakt z ludźmi chorymi psychicznie.

Tabela 18

Niepokój o własne zdrowie psychiczne, poinformowanie o problemach psychiatrycznych, kontakty z osobami chorymi psychicznie	Odsetki zwolenników utworzenia NPOZP (N=1107)	Odsetki zwolenników utworzenia NPOZP, nawet gdyby oznaczało to konieczność ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne (N=1107)
Ogółem	80	55
Czy czasami niepokoi się Pan(i) o swoje zdrowie psychiczne?		
Tak	83	70
Nie	62	48
Poinformowanie o problemach zdrowia psychicznego i chorobach psychicznych		
Chcieliby więcej wiedzieć	80	69
Są wystarczająco poinformowani	77	60
Nie są zainteresowani tymi sprawami	45	32
Kontakty z osobami chorymi psychicznie		
Mieli kontakt osobisty	76	61
Zetknęli się wyłącznie za pośrednictwem mediów lub literatury	63	45
Nie mieli żadnej styczności	58	46

★

★

★

Z naszych badań wynika, że w porównaniu z 2005 rokiem poprawiło się poinformowanie społeczeństwa o problemach zdrowia psychicznego i chorobach psychicznych. Nadal jednak wielu badanych czuje się niedoinformowanych, wielu też wykazuje brak zainteresowania problematyką psychiatryczną. Ponadto w ciągu ostatnich trzech lat zwiększyła się grupa ankietowanych, którzy mieli w swoim życiu osobisty kontakt z chorymi psychicznie – obecnie większość z nich przyznaje się do tego typu doświadczeń. Jednocześnie znacznie zmalał niepokój Polaków o własne zdrowie psychiczne, co może świadczyć o poprawie kondycji psychicznej społeczeństwa (zaledwie co trzeci ankietowany przyznaje się do tego typu lęków). Na niezmiennym poziomie utrzymały się jednak społeczne obawy przed chorobami psychicznymi (wyraża je również prawie co trzeci respondent).

Wyniki naszych badań ukazują także zmiany opinii na temat czynników zagrażających kondycji psychicznej Polaków. Prawdopodobnie w związku z ogólną poprawą sytuacji społecznej i gospodarczej w Polsce, od 2005 zmalała grupa badanych przekonanych, że warunki życia w kraju są szkodliwe dla zdrowia psychicznego i zwiększają ryzyko zachorowania na choroby psychiczne. Nadal jednak znaczna większość Polaków podziela tę

opinię, a za najbardziej zagrażające zdrowiu psychicznemu badani niezmiennie uznają bezrobocie, kryzys rodziny, nadużywanie alkoholu i narkotyków, biedę, a także niepewność jutra, nadmierne tempo życia i złe stosunki między ludźmi. Negatywny wpływ bezrobocia podkreślany jest jednak obecnie rzadziej niż w roku 2005, co niewątpliwie wiąże się z poprawą sytuacji na rynku pracy w Polsce. Natomiast częściej wskazuje się na zagrożenia płynące z kryzysu rodziny oraz nadużywania alkoholu i narkotyków.

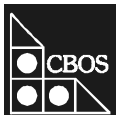
Od ostatniego pomiaru w 2005 roku nie zmieniły się opinie badanych na temat leczenia chorób psychicznych. Z deklaracji wynika, że w razie pojawienia się u bliskiej osoby niepokojących symptomów, nasuwających podejrzenie choroby psychicznej, prawie nikt z respondentów nie pozostałby bezczynny, niemal wszyscy szukaliby jakiejś rady i pomocy. Największa grupa skierowałaby pierwsze kroki do lekarza psychiatry, znacznie mniej osób wybrałoby lekarza ogólnego, jeszcze mniej – psychologa. Na tradycyjne leczenie szpitalne zdecydowałaby się ponad jedna trzecia respondentów. Znacznie więcej badanych (prawie połowa) skorzystałoby ze środowiskowych form leczenia. Można powiedzieć, że oczekiwania Polaków odchodzą od tradycyjnego, azyłowego modelu leczenia psychiatrycznego (dominująca rola szpitala psychiatrycznego) na rzecz proponowanego modelu środowiskowego, ograniczającego konieczność hospitalizacji i powierzającego społeczności lokalnej współodpowiedzialność za zorganizowanie opieki psychiatrycznej.

Z naszych badań wynika ponadto, że znaczna większość społeczeństwa opowiada się za utworzeniem Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, którego zadaniem byłoby zapobieganie zagrożeniom zdrowia psychicznego i unowocześnienie lecznictwa psychiatrycznego. Mimo pewnego zmniejszenia poparcia dla takiego programu w ostatnich trzech latach – co może się wiązać między innymi z odnotowaną w tym czasie poprawą kondycji psychicznej Polaków – jest ono nadal duże. Zdecydowana większość zwolenników NPOZP popiera jego utworzenie nawet wtedy, gdyby oznaczało to konieczność ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne. Warto podkreślić, że za ustanowieniem takiego programu częściej opowiadają się badani mający bardziej osobisty stosunek do problemów zdrowia psychicznego (zainteresowani problematyką psychiatryczną, wystarczająco poinformowani w tej dziedzinie, z doświadczeniem kontaktu z osobą chorą psychicznie, odczuwający niepokój o własne zdrowie psychiczne).

Opracowali

Bogna WCIÓRKA

Jacek WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy czuje się Pan(i) wystarczająco poinformowany(a) na temat problemów zdrowia psychicznego i chorób psychicznych czy też chciał(a)by Pan(i) wiedzieć coś więcej na ten temat? 1 - Jestem wystarczająco poinformowany(a); 2 - Chciał(a)bym wiedzieć coś więcej na ten temat; 3 - Nie interesuje mnie ta sprawa

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	36	24	7	1107
Płeć					
Mężczyźni	31	34	27	8	527
Kobiety	35	37	21	7	580
Wiek					
18-24 lata	35	37	21	7	162
25-34	34	37	21	8	203
35-44	35	40	20	6	159
45-54	30	41	22	7	205
55-64	37	33	23	6	177
65 lat i więcej	28	27	35	10	201
Miejsce zamieszkania					
Wieś	30	32	27	10	414
Miasto do 20 tys.	28	42	25	6	152
20-100 tys.	36	36	20	8	214
101-500 tys.	34	41	21	4	173
501 tys. i więcej mieszk.	39	31	24	7	154
Wykształcenie					
Podstawowe	26	28	33	13	293
Zasadnicze zawodowe	28	38	28	6	285
Średnie	36	39	19	6	374
Wyższe	47	37	13	3	155
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	45	39	14	2	84
Prac.umysł.niż.szczebła	46	35	16	3	103
Pracownicy fiz.- umysł.	44	42	14	1	99
Robotnicy wykwalifikowani	21	44	23	12	117
Robotnicy niewykwalifik.	22	42	32	4	60
Rolnicy	24	41	23	12	59
Pracujący na własny rach.	31	41	25	2	34
Bierni zawodowo					
Renciści	34	28	26	12	70
Emeryci	31	27	33	9	255
Uczniowie i studenci	33	37	20	10	91
Bezrobotni	29	33	26	11	75
Gospodynie domowe i inni	30	36	29	5	60
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	40	35	19	6	160
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	30	42	20	8	106
sekt. pryw. poza rolnict.	35	43	19	3	233
prywatnym gosp. rolnym	25	39	24	12	62
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	32	40	19	9	54
301-500	29	39	25	7	108
501-900	33	35	22	9	192
901-1200	41	34	19	7	118
Powyżej 1200 zł	42	35	17	5	161
Ocena własnych war. mater.					
Złe	28	35	27	10	233
Średnie	30	36	27	7	467
Dobre	40	35	19	6	407
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	39	38	14	8	64
Raz w tygodniu	30	35	27	8	567
1-2 razy w miesiącu	34	34	26	6	165
Kilka razy w roku	34	40	21	5	214
W ogóle nie uczestniczy	42	30	18	10	97
Poglądy polityczne					
Lewica	37	42	17	4	126
Centrum	38	38	21	4	313
Prawica	34	37	22	7	367
Trudno powiedzieć	25	28	34	13	300

Tabela 2. Kontakty respondentów z osobami chorymi psychicznie. 1 - Nie mieli żadnej styczności; 2 - Zetknęli się wyłącznie za pośrednictwem mediów lub literatury; 3 - Mieli kontakt osobisty

	(%)			Liczba osób
	1	2	3	
Ogółem	27	12	61	1105
Płeć				
Mężczyźni	26	12	62	527
Kobiety	28	12	60	578
Wiek				
18-24 lata	25	13	61	162
25-34	25	16	60	203
35-44	23	9	68	158
45-54	25	10	65	204
55-64	26	12	62	177
65 lat i więcej	38	10	53	201
Miejsce zamieszkania				
Wieś	31	11	58	414
Miasto do 20 tys.	34	5	61	152
20-100 tys.	29	8	62	211
101-500 tys.	22	18	60	173
501 tys.i więcej mieszk.	11	19	70	154
Wykształcenie				
Podstawowe	39	11	50	293
Zasadnicze zawodowe	29	10	61	284
Średnie	22	13	65	373
Wyższe	14	14	72	155
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	16	15	69	84
Prac.umysł.niż.szczebla	13	16	72	103
Pracownicy fiz.- umysł.	18	3	79	99
Robotnicy wykwalifikowani	32	17	51	117
Robotnicy niewykwalifik.	35	10	55	59
Rolnicy	39	12	49	59
Pracujący na własny rach.	20	3	77	34
Bierni zawodowo				
Renciści	19	7	74	70
Emeryci	36	9	55	255
Uczniowie i studenci	19	22	58	91
Bezrobotni	33	10	57	74
Gospodynie domowe i inni	29	16	55	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	22	9	69	160
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	23	7	70	105
sekt. pryw. poza rolnict.	19	15	66	233
prywatnym gosp. rolnym	35	13	52	62
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	27	11	62	52
301-500	21	10	69	108
501-900	28	8	64	192
901-1200	23	13	64	118
Powyżej 1200 zł	21	12	67	161
Ocena własnych war. mater.				
Złe	29	8	63	231
Średnie	29	13	58	467
Dobre	24	13	63	406
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	24	5	71	64
Raz w tygodniu	31	12	57	566
1-2 razy w miesiącu	32	10	58	163
Kilka razy w roku	20	14	66	214
W ogóle nie uczestniczy	16	13	72	97
Poglądy polityczne				
Lewica	25	10	65	126
Centrum	22	11	67	313
Prawica	26	12	62	366
Trudno powiedzieć	35	13	52	299

Tabela 3. Pewne choroby wywołują u ludzi szczególnie niepokój, lęk. Których z poniższych chorób obawia się Pan(i) najbardziej? Z podanej listy proszę wybrać nie więcej niż trzy choroby. 1 - Choroby serca; 2 - Gruźlica; 3 - Choroby nowotworowe (rak); 4 - Choroby psychiczne; 5 - Alkoholizm; 6 - Narkomania; 7 - AIDS; 8 - Nie obawiam się żadnej choroby; 9 - Trudno powiedzieć

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Liczba osób
Ogółem	57	13	81	29	18	18	29	6	2	1107
Płeć										
Mężczyźni	61	14	78	23	16	17	32	7	2	527
Kobiety	54	13	84	34	21	18	26	4	1	580
Wiek										
18-24 lata	47	12	78	26	15	20	49	9	1	162
25-34	50	14	77	21	22	19	39	6	2	203
35-44	58	11	90	31	19	17	31	3	0	159
45-54	60	10	82	33	16	18	25	4	1	205
55-64	61	15	82	30	18	19	18	7	1	177
65 lat i więcej	66	19	79	32	19	14	15	5	4	201
Miejsce zamieszkania										
Wieś	59	13	80	26	20	18	27	7	2	414
Miasto do 20 tys.	59	16	82	31	18	15	19	6	2	152
20-100 tys.	59	15	83	31	17	17	26	3	2	214
101-500 tys.	54	11	85	27	15	17	33	5	1	173
501 tys. i więcej mieszk.	50	13	77	34	18	22	41	4	2	154
Wykształcenie										
Podstawowe	63	15	82	29	19	15	21	5	2	293
Zasadnicze zawodowe	60	12	80	26	17	17	27	7	1	285
Średnie	53	13	82	29	18	19	33	5	2	374
Wyższe	51	14	80	32	20	20	36	5	1	155
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier., inteligencja	53	14	77	37	18	20	29	6	1	84
Prac.umysł.niż.szczebła	55	13	87	38	19	20	34	3	0	103
Pracownicy fiz.-umysł.	52	7	86	25	20	15	36	4	1	99
Robotnicy wykwalifikowani	63	11	83	19	13	15	22	9	2	117
Robotnicy niewykwalifik.	46	11	84	29	19	13	39	6	2	60
Rolnicy	61	17	81	21	19	21	33	2	3	59
Pracujący na własny rach.	60	9	79	22	16	19	37	6	0	34
Bierni zawodowo										
Renciści	66	7	80	36	31	13	16	5	1	70
Emeryci	66	19	80	31	17	17	16	6	3	255
Uczniowie i studenci	42	12	76	21	17	23	49	10	1	91
Bezrobotni	53	16	76	33	20	21	37	3	2	75
Gospodynie domowe i inni	52	16	84	27	16	18	29	4	2	60
Pracuje w:										
inst. państw., publicznej	49	12	88	35	17	18	33	4	0	160
spółce właścicieli										
prywatnych i państwa	58	9	81	28	16	22	35	5	2	106
sekt. pryw. poza rolnict.	59	11	81	23	18	15	29	7	1	233
prywatnym gosp. rolnym	59	14	80	24	16	24	35	4	3	62
Dochody na jedną osobę										
Do 300 zł	51	14	87	30	25	21	26	2	2	54
301-500	60	7	81	28	26	20	24	5	1	108
501-900	61	13	84	30	21	18	24	4	1	192
901-1200	49	19	83	23	12	16	32	5	3	118
Powyżej 1200 zł	56	14	82	34	14	12	36	6	1	161
Ocena własnych war. mater.										
Złe	56	13	83	27	22	19	26	5	3	233
Średnie	58	13	80	27	19	18	26	6	2	467
Dobre	57	14	81	32	15	17	33	6	1	407
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	49	12	78	30	28	17	32	6	3	64
Raz w tygodniu	60	16	83	30	17	19	28	4	2	567
1-2 razy w miesiącu	54	9	84	31	16	17	30	7	0	165
Kilka razy w roku	56	12	79	25	19	19	24	7	2	214
W ogóle nie uczestniczy	53	12	72	25	19	12	38	10	3	97
Poglądy polityczne										
Lewica	58	10	77	27	20	20	27	7	2	126
Centrum	54	11	87	28	16	16	29	3	3	313
Prawica	60	14	78	31	17	19	30	6	0	367
Trudno powiedzieć	56	16	81	28	21	16	28	7	2	300

Tabela 4. Czy czasami niepokoi się Pan(i) o swoje zdrowie psychiczne?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	31	66	3	1107
Płeć				
Mężczyźni	25	71	4	527
Kobiety	35	61	3	580
Wiek				
18-24 lata	24	72	4	162
25-34	24	73	3	203
35-44	40	58	1	159
45-54	34	60	6	205
55-64	33	63	3	177
65 lat i więcej	29	69	2	201
Miejsce zamieszkania				
Wieś	28	70	2	414
Miasto do 20 tys.	33	64	3	152
20-100 tys.	30	65	5	214
101-500 tys.	37	59	4	173
501 tys. i więcej mieszk.	28	67	5	154
Wykształcenie				
Podstawowe	29	68	3	293
Zasadnicze zawodowe	34	64	2	285
Średnie	30	66	5	374
Wyższe	30	68	3	155
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	66	2	84
Prac. umysł. niż. szczebla	36	60	4	103
Pracownicy fiz.- umysł.	32	67	1	99
Robotnicy wykwalifikowani	31	65	4	117
Robotnicy niewykwalifik.	34	64	3	60
Rolnicy	26	70	4	59
Pracujący na własny rach.	22	76	2	34
Bierni zawodowo				
Renciści	41	57	2	70
Emeryci	28	69	3	255
Uczniowie i studenci	23	72	5	91
Bezrobotni	33	61	6	75
Gospodynie domowe i inni	29	66	4	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	34	64	2	160
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	29	66	5	106
sekt. pryw. poza rolnict.	31	66	3	233
prywatnym gosp. rolnym	29	70	1	62
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	38	62	0	54
301-500	39	59	2	108
501-900	33	64	3	192
901-1200	32	67	1	118
Powyżej 1200 zł	34	64	2	161
Ocena własnych war. mater.				
Złe	42	55	3	233
Średnie	28	69	3	467
Dobre	28	68	4	407
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	40	56	4	64
Raz w tygodniu	30	67	4	567
1-2 razy w miesiącu	25	73	2	165
Kilka razy w roku	31	67	3	214
W ogóle nie uczestniczy	39	55	6	97
Poglądy polityczne				
Lewica	37	62	1	126
Centrum	30	69	2	313
Prawica	31	66	3	367
Trudno powiedzieć	29	65	7	300

Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, czy, ogólnie rzecz biorąc, obecne warunki życia w Polsce są szkodliwe dla zdrowia psychicznego ludzi i zwiększają ryzyko zachorowania na choroby psychiczne czy raczej nie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	72	18	10	1106
Płeć				
Mężczyźni	70	22	8	527
Kobiety	73	15	13	579
Wiek				
18-24 lata	66	26	8	162
25-34	63	28	8	203
35-44	71	23	6	159
45-54	76	12	11	204
55-64	81	11	8	177
65 lat i więcej	72	9	19	201
Miejsce zamieszkania				
Wieś	71	16	12	414
Miasto do 20 tys.	72	19	9	152
20-100 tys.	78	15	7	214
101-500 tys.	71	18	11	173
501 tys. i więcej mieszk.	63	26	10	153
Wykształcenie				
Podstawowe	68	16	17	293
Zasadnicze zawodowe	75	17	8	285
Średnie	74	16	9	374
Wyższe	65	29	6	154
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	59	32	9	83
Prac. umysł. niż. szczebla	72	21	7	103
Pracownicy fiz.- umysł.	76	18	6	99
Robotnicy wykwalifikowani	66	29	6	117
Robotnicy niewykwalifik.	66	27	7	60
Rolnicy	69	18	13	59
Pracujący na własny rach.	77	19	4	34
Bierni zawodowo				
Renciści	75	9	16	70
Emeryci	75	9	16	255
Uczniowie i studenci	61	28	11	91
Bezrobotni	88	3	9	75
Gospodynie domowe i inni	74	17	10	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	71	22	7	160
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	70	21	9	105
sekt. pryw. poza rolnict.	67	27	6	233
prywatnym gosp. rolnym	66	20	14	62
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	83	9	8	54
301-500	78	12	10	108
501-900	74	17	9	192
901-1200	79	15	6	118
Powyżej 1200 zł	62	30	8	161
Ocena własnych war. mater.				
Złe	79	10	11	233
Średnie	73	16	11	466
Dobre	65	25	10	407
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	83	9	8	64
Raz w tygodniu	70	18	12	567
1-2 razy w miesiącu	76	16	9	164
Kilka razy w roku	66	26	8	214
W ogóle nie uczestniczy	78	14	8	97
Poglądy polityczne				
Lewica	77	16	7	126
Centrum	75	19	6	313
Prawica	71	22	7	366
Trudno powiedzieć	67	13	20	300

Tabela 6. Do kogo przede wszystkim zwrócił(a)by się Pan(i) po radę i pomoc, gdyby podejrzewał(a) Pan(i), że bliska Panu(i) osoba zachorowała psychicznie? Czy byłby to: 1 - ktoś z rodziny; 2 - ktoś z przyjaciół; 3 - ksiądz; 4 - uzdrowiciel; 5 - psycholog; 6 - lekarz; 7 - lekarz psychiatra; 8 - Nie zwrócił(a)bym się do nikogo w tej sprawie

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8	Trudno powie- dzieć	Liczba osób
Ogółem	17	2	0	0	13	22	43	1	2	1107
Płeć										
Mężczyźni	18	2	0	0	11	23	43	0	2	527
Kobiety	16	2	0	0	15	20	43	1	2	580
Wiek										
18-24 lata	29	5	1	0	13	15	34	1	3	162
25-34	25	2	0	0	15	16	40	0	2	203
35-44	15	3	0	0	14	21	45	1	1	159
45-54	12	0	0	0	13	24	48	0	2	205
55-64	13	1	0	1	14	22	46	2	1	177
65 lat i więcej	11	1	0	0	8	32	44	0	3	201
Miejsce zamieszkania										
Wieś	20	1	0	0	10	27	38	0	3	414
Miasto do 20 tys.	13	3	0	0	7	24	50	0	3	152
20-100 tys.	18	3	0	0	17	23	35	1	1	214
101-500 tys.	18	1	0	1	16	13	49	0	2	173
501 tys.i więcej mieszk.	11	2	0	0	18	12	55	1	1	154
Wykształcenie										
Podstawowe	18	2	0	0	6	34	36	1	4	293
Zasadnicze zawodowe	16	1	0	0	15	22	44	0	1	285
Średnie	20	2	0	0	16	15	45	0	1	374
Wyższe	13	5	0	0	15	13	52	1	1	155
Grupa społ.-zaw. pracujący										
Kadra kier.,inteligencja	17	4	0	0	16	14	47	1	1	84
Prac.umysł.niż.szczębla	17	3	0	0	13	11	54	1	1	103
Pracownicy fiz.- umysł.	25	2	0	0	12	17	41	2	0	99
Robotnicy wykwalifikowani	22	0	0	0	14	24	37	0	3	117
Robotnicy niewykwalifik.	30	2	0	2	12	24	29	2	0	60
Rolnicy	7	2	0	0	12	31	47	0	2	59
Pracujący na własny rach.	10	3	0	3	13	11	57	0	4	34
Bierni zawodowo										
Rencisci	19	1	1	0	17	20	38	0	3	70
Emeryci	10	1	0	0	9	31	46	0	3	255
Uczniowie i studenci	24	7	1	0	12	13	41	0	3	91
Bezrobotni	20	0	0	0	9	22	43	2	4	75
Gospodynie domowe i inni	10	2	0	0	27	24	38	0	0	60
Pracuje w:										
inst. państw., publicznej	16	3	0	0	19	14	48	1	0	160
spółce właścicieli										
prywatnych i państwa	20	2	0	0	7	20	46	1	3	106
sekt. pryw. poza rolnict.	24	2	0	0	12	17	42	0	1	233
prywatnym gosp. rolnym	12	1	0	0	13	28	43	0	2	62
Dochody na jedną osobę										
Do 300 zł	21	2	0	0	12	22	38	2	3	54
301-500	18	4	0	0	17	22	38	0	2	108
501-900	14	1	0	0	16	21	46	0	2	192
901-1200	15	0	0	0	8	28	48	0	1	118
Powyżej 1200 zł	16	1	0	0	17	15	49	1	1	161
Ocena własnych war. mater.										
Złe	18	1	0	0	11	26	40	1	2	233
Średnie	16	1	0	0	12	22	46	0	3	467
Dobre	18	4	0	0	15	19	42	1	1	407
Udział w prakt. religijnych										
Kilka razy w tygodniu	6	5	0	0	8	29	49	0	2	64
Raz w tygodniu	17	2	0	0	14	23	42	0	2	567
1-2 razy w miesiącu	19	1	0	0	10	24	43	1	3	165
Kilka razy w roku	20	1	0	0	14	17	43	1	3	214
W ogóle nie uczestniczy	19	4	0	1	9	17	49	1	0	97
Poglądy polityczne										
Lewica	15	2	0	0	11	21	50	0	1	126
Centrum	24	3	0	0	13	17	42	0	2	313
Prawica	13	2	0	0	17	19	47	1	2	367
Trudno powiedzieć	17	2	0	0	9	30	37	1	4	300

Tabela 7. Jakie warunki leczenia wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej odpowiednie, gdyby ktoś z Pana(i) najbliższej rodziny zachorował psychicznie? Z podanej listy proszę wybrać jedną, najbardziej odpowiadającą Panu(i) możliwość. 1 - Pobył w specjalistycznym szpitalu psychiatrycznym, najlepiej z dala od miejsca zamieszkania; 2 - Pobył w oddziale psychiatrycznym w najbliższym szpitalu ogólnym; 3 - Pobył w psychiatrycznym oddziale dziennym, do którego chorzy dojeżdżają na zajęcia rano, a po południu wracają do domu; 4 - Odpowiednio częste wizyty lekarza psychiatry w domu chorego; 5 - Odpowiednio częste wizyty chorego w publicznej poradni psychiatrycznej; 6 - Odpowiednio częste wizyty chorego w prywatnym gabinecie psychiatrycznym; 7 - Szukał(a)by innych możliwości pomocy niż leczenie psychiatryczne

	1	2	3	4	5	6	7	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	21	13	15	12	6	3	14	1107
Płeć									
Mężczyźni	16	18	12	19	12	6	3	15	527
Kobiety	14	23	15	12	12	7	3	14	580
Wiek									
18-24 lata	15	20	15	15	10	8	1	16	162
25-34	15	16	12	17	10	13	5	10	203
35-44	11	22	12	21	8	11	3	12	159
45-54	13	17	17	15	16	4	4	14	205
55-64	18	23	13	14	15	3	2	12	177
65 lat i więcej	15	28	10	10	13	1	3	21	201
Miejsce zamieszkania									
Wieś	17	24	12	12	10	6	4	14	414
Miasto do 20 tys.	22	21	13	10	16	5	1	11	152
20-100 tys.	12	25	11	16	13	5	4	14	214
101-500 tys.	13	14	16	17	11	8	4	17	173
501 tys.i więcej mieszk.	7	14	16	24	14	8	3	14	154
Wykształcenie									
Podstawowe	17	28	9	13	13	2	2	17	293
Zasadnicze zawodowe	20	19	10	15	13	4	5	14	285
Średnie	12	21	17	13	12	7	4	14	374
Wyższe	9	13	16	24	10	16	3	9	155
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	11	13	19	25	8	14	2	8	84
Prac.umysł.niż.szczebła	13	18	13	21	11	12	2	9	103
Pracownicy fiz.- umysł.	13	17	23	15	16	7	3	6	99
Robotnicy wykwalifikowani	20	23	7	17	11	5	2	15	117
Robotnicy niewykwalifik.	17	17	16	15	11	3	10	11	60
Rolnicy	10	25	16	11	24	4	0	10	59
Pracujący na własny rach.	16	14	17	11	7	17	11	8	34
Bierni zawodowo									
Renciści	13	33	10	9	14	1	1	19	70
Emeryci	19	25	10	11	12	1	2	19	255
Uczniowie i studenci	14	18	9	19	10	10	1	20	91
Bezrobotni	8	17	13	16	10	8	7	22	75
Gospodynie domowe i inni	11	20	15	12	15	9	8	10	60
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	16	21	18	15	12	8	3	7	160
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	24	16	12	19	9	8	4	10	106
sekt. pryw. poza rolnict.	12	16	16	19	11	11	3	11	233
prywatnym gosp. rolnym	10	24	14	11	23	7	2	10	62
Dochody na jedną osobę									
Do 300 zł	7	27	18	23	4	7	3	12	54
301-500	11	35	12	12	12	8	3	8	108
501-900	17	21	11	14	16	2	3	17	192
901-1200	15	20	14	21	13	5	3	9	118
Powyżej 1200 zł	13	19	21	16	13	8	3	7	161
Ocena własnych war. mater.									
Złe	16	23	12	15	13	2	1	17	233
Średnie	15	21	13	14	13	5	3	17	467
Dobre	14	20	14	17	11	11	4	9	407
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	17	20	9	21	15	3	1	14	64
Raz w tygodniu	15	23	14	12	14	6	3	13	567
1-2 razy w miesiącu	16	22	18	15	10	5	3	13	165
Kilka razy w roku	13	19	10	20	10	7	5	17	214
W ogóle nie uczestniczy	15	15	8	16	13	13	3	17	97
Poglądy polityczne									
Lewica	16	24	12	12	11	11	2	12	126
Centrum	13	20	18	18	12	7	4	8	313
Prawica	17	20	12	16	13	5	4	13	367
Trudno powiedzieć	14	23	10	12	12	5	2	23	300

Tabela 8. Jak Pan(i) uważa, czy w Polsce potrzebne jest utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, którego zadaniem byłoby zapobieganie zagrożeniom zdrowia psychicznego i unowocześnienie leczenia psychiatrycznego, czy raczej nie?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	69	13	18	1107
Płeć				
Mężczyźni	65	17	17	527
Kobiety	73	10	18	580
Wiek				
18-24 lata	71	12	17	162
25-34	69	17	14	203
35-44	72	15	13	159
45-54	68	14	19	205
55-64	74	11	16	177
65 lat i więcej	63	11	26	201
Miejsce zamieszkania				
Wieś	65	12	23	414
Miasto do 20 tys.	67	14	18	152
20-100 tys.	72	13	15	214
101-500 tys.	74	12	14	173
501 tys.i więcej mieszk.	73	18	10	154
Wykształcenie				
Podstawowe	58	13	29	293
Zasadnicze zawodowe	72	12	15	285
Średnie	72	12	15	374
Wyższe	77	18	5	155
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	75	18	6	84
Prac.umysł.niż.szczebła	74	16	11	103
Pracownicy fiz.- umysł.	83	11	7	99
Robotnicy wykwalifikowani	71	15	14	117
Robotnicy niewykwalifik.	66	11	24	60
Rolnicy	65	11	24	59
Pracujący na własny rach.	52	32	16	34
Bierni zawodowo				
Renciści	65	11	24	70
Emeryci	67	10	22	255
Uczniowie i studenci	73	10	17	91
Bezrobotni	54	17	29	75
Gospodynie domowe i inni	71	13	16	60
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	78	10	12	160
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	68	16	16	106
sekt. pryw. poza rolnict.	72	18	10	233
prywatnym gosp. rolnym	63	13	25	62
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	47	29	24	54
301-500	73	14	13	108
501-900	67	15	18	192
901-1200	77	14	9	118
Powyżej 1200 zł	81	11	7	161
Ocena własnych war. mater.				
Złe	67	13	21	233
Średnie	67	13	20	467
Dobre	74	14	13	407
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	73	15	11	64
Raz w tygodniu	70	11	19	567
1-2 razy w miesiącu	64	14	22	165
Kilka razy w roku	68	14	17	214
W ogóle nie uczestniczy	71	20	9	97
Poglądy polityczne				
Lewica	71	11	18	126
Centrum	74	16	10	313
Prawica	73	14	13	367
Trudno powiedzieć	59	10	31	300

Tabela 9. Czy uważa Pan(i), że w Polsce potrzebne jest utworzenie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, nawet gdyby oznaczało to konieczność ograniczenia wydatków na inne ważne cele społeczne?

Odpowiedzi badanych akceptujących utworzenie NPOZP

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	80	10	10	764
Płeć				
Mężczyźni	82	10	8	344
Kobiety	79	10	11	421
Wiek				
18-24 lata	81	12	7	116
25-34	80	11	9	139
35-44	79	10	11	115
45-54	85	7	8	139
55-64	76	14	11	130
65 lat i więcej	79	7	14	126
Miejsce zamieszkania				
Wieś	78	11	11	269
Miasto do 20 tys.	86	7	7	103
20-100 tys.	78	13	10	154
101-500 tys.	82	8	10	128
501 tys. i więcej mieszk.	80	9	11	111
Wykształcenie				
Podstawowe	80	7	12	170
Zasadnicze zawodowe	83	9	7	207
Średnie	78	11	11	268
Wyższe	80	13	8	119
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	75	15	10	63
Prac. umysł. niż. szczebla	80	11	8	75
Pracownicy fiz.- umysł.	86	7	7	82
Robotnicy wykwalifikowani	82	10	8	82
Robotnicy niewykwalifik.	80	8	13	39
Rolnicy	84	5	11	38
Pracujący na własny rach.	82	9	9	18
Bierni zawodowo				
Renciści	81	8	12	45
Emeryci	77	11	12	170
Uczniowie i studenci	80	11	9	67
Bezrobotni	87	8	4	41
Gospodynie domowe i inni	74	13	13	43
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	83	11	6	124
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	73	13	14	72
sekt. pryw. poza rolnict.	84	8	8	168
prywatnym gosp. rolnym	89	5	6	39
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	77	11	12	25
301-500	72	16	13	79
501-900	79	10	11	129
901-1200	83	12	5	91
Powyżej 1200 zł	81	9	10	129
Ocena własnych war. mater.				
Złe	77	10	13	155
Średnie	81	9	10	311
Dobre	81	11	8	297
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	86	2	12	47
Raz w tygodniu	81	11	8	396
1-2 razy w miesiącu	82	10	7	105
Kilka razy w roku	75	10	15	146
W ogóle nie uczestniczy	76	12	11	69
Poglądy polityczne				
Lewica	84	8	8	89
Centrum	81	12	7	231
Prawica	80	12	8	266
Trudno powiedzieć	78	5	17	177